Zagreb - destinacija digitalnih nomada

Banić, Damjan

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Economics and Business / Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:148:412351

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-28**



Repository / Repozitorij:

REPEFZG - Digital Repository - Faculty of Economcs & Business Zagreb







Sveučilište u Zagrebu

Ekonomski fakultet Zagreb

Stručni preddiplomski studij poslovne ekonomije – smjer turizam

Zagreb – destinacija digitalnih nomada

Završni rad

Damjan Banić

Zagreb, Rujan 2021.

Ekonomski fakultet Zagreb

Ekonomski fakultet Zagreb

Stručni preddiplomski studij poslovne ekonomije – smjer turizam

Zagreb – destinacija digitalnih nomada

Zagreb – a destination for digital nomads

Završni rad

Damjan Banić, JMBAG 0067479924

Mentor: Prof. dr. sc. Ivan Strugar

Zagreb, Rujan 2021.

_____

Ime i prezime studenta

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je _____

(vrsta rada)

isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu, a što pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

Student:

U Zagrebu,_____ _____

(potpis)

Sažetak i ključne riječi

Trenutno se nalazimo u vremenu u kojem digitalna revolucija doživljava strelovit napredak, te se stvara potreba za novim načinima poslovanja. Jedan od tih je poslovanje digitalnih nomada koji nisu vezani za ured te mogu putovati i prebivati van države dok obavljaju svoj posao. Uz sve veću digitalizaciju poslova i dostupnosti informacija pojavljuje se jedno novo tržište sa velikim potencijalom koje nije maksimalno iskorišteno.

Ovaj završni rad bavi se analizom infrastrukturne pripremljenosti, poduzetih mjera i budućih koraka grada Zagreba u nastojanju da postane jedna od glavnih destinacija u svijetu za izvan uredsko poslovanje digitalnih nomada. Pobliže će se dočarati trenutna perspektiva Zagreba u očima digitalnih nomada počevši od dostupnosti informacija i lakoće dobivanja nomadske vize pa sve do infrastrukturnog stanja, unutargradske prometne povezanosti te povezanosti sa ostatkom Europe.

Ključne riječi: Digitalni nomad, Zagreb, digitalna viza, rad na daljinu, destinacija za vanuredsko poslovanje

Summary

We find ourselves in times where the digital revolution is experiencing a rapid progress, and the need of multiple new ways of doing business is being born. One of the mentioned ways is being a digital nomad, which means not being bound to an office, leaving you the option to travel and stay abroad whilst still doing your job efficiently. With the increasing digitalisation of jobs and information reach, there begins to beckon a new unexplored market with enormous potential not fully used.

This final paper will conduct a quality analysis of the existing infrastructure, current implemented measures and future steps to conduct in the journey of the city of Zagreb to become one of the major destinations for the out of office working digital nomads. A closer look will be taken into the current perspective of Zagreb in the eyes of digital nomads starting from information availability and ease of applying for a nomad visa all the way to the state of the infrastructure in the country as well as the transit state inside the city and also transit connectivity with the rest of Europe.

Keywords: Digital nomad, Zagreb, digital visa, remote working, destination for out of office working

Sadržaj

1. Uvod....1
2. Definiranje pojma „Digitalni nomad“....2
   2.1. Povijest pojma „Digitalni nomad“....2
   2.2. Generalna struktura digitalnih nomada....2
   2.3. Vrste poslova i radno vrijeme....3
   2.4. Prednosti i nedostaci stila života....3
   2.5. Utjecaj pandemije na digitalne nomade....4
      2.5.1. Predviđanja za budućnost....4
   2.6. Rastući trendovi u načinu života digitalnih nomada....5
      2.6.1. Kompanije lideri tržišta zajedničkih životnih prostora....7
3. Analiza najpopularnijih lokacija digitalnih nomada....9
   3.1. Države u 2021. sa nomadskom vizom....9
      3.1.1. Zemlje sa mogućnosti rada ali bez definirane vize za digitalne nomade 11
   3.2. Analiza strategija prilagodbe gradova digitalnim nomadima....12
      3.2.1. Canggu, Indonezija....12
      3.2.2. Lisabon, Portugal....13
4. Zagreb - dublji pogled....15
   4.1. Jan de Jong....16
   4.2. Trenutno stanje nomada u Hrvatskoj....17
   4.3. Pametni grad....18
      4.3.1. Zagreb Smart City....20
   4.4. 5G mreža....21
   4.5. Analiza prometne povezanosti Grada Zagreba....23
5. Podrška digitalnim nomadima u dolasku....25

5.1. Digital Nomad Association Croatia 26
5.2. Zagreb digital nomad week 27
5.3. Turistička zajednica Grada Zagreba 29
6. Porezni zakon i odredbe za digitalne nomade 30
7. Zaključak 31
Popis navoda (citata) i izvora podataka 33
Popis literature 35
Popis tablica 38
Popis slika 39
Životopis studenta 40

1. Uvod

Predmet istraživanja rada je termin digitalni nomad te strategije koje je Zagreb implementirao kako bi se pozicionirao kao potencijalna destinacija prethodno spomenutoj ekonomskoj skupini.

Završni rad počinje kroz predstavljanje termina *digitalni nomad* te analiza demografske, geografske i ekonomske situacije digitalnih nomada. Nakon utvrđivanja pojma kao smjernice će se obraditi utjecaj pandemije na tržište i konkurentske države Hrvatskoj u uvođenju digitalne vize. Spomenute će biti dvije različite infrastrukturne strategije te analiza potonjih u usmjerenju zagrebačkom razvoja. Slijedi dubinska analiza pripremljenosti Hrvatske za dolazak nomada u suradnji s Janom de Jongom, jednim od ključnih ljudi u implementaciji digitalne vize za nomade u Hrvatskoj. Koristeći podatke iz dubinskog intervjua, službenih podataka iz znanstvenih članaka i istraživačkih reportaža iz organizacija specijaliziranih za digitalne nomade i marketing obraditi temu na primjeru grada Zagreba za dolazak digitalnih nomada uz analizu benefita na ekonomiju i društvo. Uz bliži pogled prema zakonskim odredbama za digitalne nomade te organizacije i mjesta gdje su podaci dostupni. Koristeći podatke sa službenih stranica hrvatskih prometnih kompanija, iznijeti će se podaci o prometnoj infrastrukturi Zagreba i okolice te povezanost s ostatkom Europe.

- **Cilj rada** je teorijska obrada pojma digitalni nomad i analiza globalnih strategija prilagodbe infrastrukture za dolazak digitalnih nomada .
- **Svrha rada** je spajanje teorijskog dijela rada sa konkretnim primjerom grada Zagreba uz analizu implementiranih strategija te novih potencijalnih rješenja.

- **Metodologija istraživanja :**

Metodologija istraživanja podrazumijeva prikupljanje i analizu sekundarnih izvora podataka. Sekundarni izvori podataka predstavljaju brz i jeftin način prikupljanja podataka, a temelje se na već provedenim istraživanjima. Metodom deskripcije opisat će se podaci potrebni za istraživanje. Metodom analize raščlaniti će se prikupljeni podaci iz literature na dijelove koji su bitni za izradu rada. Provest će se analiza infrastrukturne pripremljenosti Hrvatske i grada Zagreba za dolazak digitalnih nomada, kao i već uvedene mjere. Komparativnom metodom utvrdit će se sličnosti i različitosti u infrastrukturi određenih popularnih destinacija u usporedbi s gradom Zagrebom te koje korake bi Zagreb trebao slijedeće poduzeti.

2. Definiranje pojma „Digitalni nomad“

Digitalnim nomadom smatra se osoba koja koristi raspoloživu tehnologiju da obavlja svoj posao te je lokacijski neovisan tj. živi nomadskim stilom i nije vezan za jednu geografsku lokaciju. Glavna karakteristika digitalnog nomada je činjenica da prisutnost u sjedištu ili uredu firme ili kompanije nije relevantna u obavljanju posla. Takav životni stil je omogućen kroz varijaciju izuma i inovacija, ponajviše razvitak i institucionalizirana dostupnost internetske mreže i povezanosti. Nadalje, razvitak pametnih telefona te pojavljivanje mogućnosti profesionalne glasovne i video komunikacije preko interneta su također jedan od ključnih elemenata koji su omogućili ovakav stil života. Između ostalog, sve jača prisutnost takozvane ekonomije honorarnih poslova omogućava održivost navedenog životnog stila.

[1]

2.1. Povijest pojma „Digitalni nomad“

Pojam „Digitalni nomad“ prvi puta se je spomenut u knjizi „*The digital nomad*“ koju su napisali Tsugio Matsumoto i David Manners. Jedno od njihovih predviđanja je izum sveobuhvatnog i moćnog uređaja koji bi dozvolio radnicima da svoj posao mogu obavljati sa bilo koje lokacije. S obzirom da se radi o 1997. godini, njihovo predviđanje može se nazvati sasvim legitimnim i tehnički točnim. U to vrijeme njihova knjiga i predviđanje nije doživjelo uspjeh te su doživjeli jednu vrstu ignoriranja od strane stručnjaka. 10 godina nakon njih, u 2007. godini Tim Ferris ponovno stavlja naglasak i fokus na pojam digitalni nomad sa svojim broj 1 New York Times bestsellerom : „*The 4-hour work week: escape the 9-5, live anywhere and join the new rich*“. Knjiga je doživjela uspjeh zahvaljujući svojim predlošcima poslovnih shema i karijernih prečaca, osim daljnjeg definiranja pojma „digital nomad“ , nije uspješno predvidjela rasplet budućnosti. [2] Dolazak četvrte industrijske revolucije u smislu digitalizacije je donio fundamentalnu promjenu fleksibilnosti radnog mjesta, a samim time i povećanje ekonomije honorarnih kratkoročnih poslova. Digitalni nomad je samo jedan od nusprodukata četvrte industrijske revolucije. S druge strane, jedini je od faktora koji se ustalio kao legitimna opcija i konkurent tradicionalnom radu u uredu te čak standardnom radnom vremenu, koje je bilo nedodirljivo dugi niz godina.[3]

2.2. Generalna struktura digitalnih nomada

Analizirajući podatke iz ankete i istraživanja koju je napravio FlexJob:

- 27% digitalnih nomada su milenijalci ili generacija Z
- 41% pripada generaciji X
- 32% se klasificiraju kao "baby boomers"

Shodno tome, čak 70% digitalnih nomada su žene što kompletno opovrgava stereotip da su nomadi muškarci u svojim dvadesetima. Također, navode se 4 diferencijacije tipova nomada. U svrhu jednostavnosti imena su ostavljena na engleskom jeziku[4] :

- **The Wanderluster** - mlađi nomad koji je stalno u pokretu, ostaje u jednom mjestu od 1-3 mjeseca.
- **The slow nomad** - pripada mirnijem tipu nomada od gore navedenog, ipak se zadržava u istom mjestu od 3-6 mjeseci.
- **The travel lover** - nomad koji ima bazu gdje se vraća i otkud putuje. Ne mora nužno konstantno biti na putu ali voli slobodu kretanja i opciju putovanja u bilo koje zadano vrijeme.
- **The Expat** - nomad koji odlučuje ostati godinu dana ili duže u jednom mjestu te iskoristiti i vidjeti sve mogućnosti koje mu novo mjesto nudi.

Čak 65% nomada je putovalo maksimalno 1-3 mjeseca u jednom intervalu. Dakle, većina nomada odabire kratkoročna putovanja i ne zadržavaju se dugo u novoj lokaciji prije selidbe na drugu lokaciju, kratak povratak u dom ili matičnu državu. Samo 11% nomada putuje više od godine dana bez povratka u matično mjesto prebivališta. Taj podatak otkriva puno o mentalitetu nomada, ali i održivosti načina poslovanja i stila života.

Nadovezujući se na prethodnu izjavu, 51% ispitanika za svoje novo prebivalište bira hotel, a čak 21% vlastito vozilo iz razloga što velika većina živi u većim vozilima prilagođenima za život na cesti, poput mobilnih kućica ili uređenih monovolumena.

Referirajući se na prethodno istraživanje, u 2018. 35% ispitanika koji su zaposleni na puno radno vrijeme je koristilo opciju „remote" rada odnosno "rada od kuće". Samo godinu dana ranije rezultati pokazuju kako je taj podatak iznosi samo 19% na temelju čega se može zaključiti da se povećava broj ljudi koji odabiru netradicionalne oblike zaposlenja, odnosno mobilnost umjesto klasičnog rada u uredima. Uz trenutnu globalnu sliku i situaciju, taj broj je vjerojatno

i puno veći. Također jedan iznimno zanimljiv podatak je da su svi ispitanici bili akademski obrazovani, od čega 33% su imali visoku stručnu spremu.

2.3. Vrste poslova i radno vrijeme

Neke od najpopularnijih branši u kojima posluju digitalni nomadi obuhvaćaju kreativno pisanje, edukacija na daljinu, administrativni poslovi , savjetovanje, unos i analiza podataka, marketing i menadžment projekta. Dakako, poslovi variraju neusporedivo više od prethodno navedenih, ali ova nekolicina je u samome vrhu po popularnosti. Zanimljiva činjenica je da 70% ispitanih nomada radi 40 sati tjedno ili znatno manje. Ta činjenica se čini fascinantnom zbog ogromne razlika od generalne populacije gdje 86% muškaraca i 67% žena radi više od spomenutih 40 sati tjedno. Uspoređujući sa generalnom populacijom, samo 19% nomada radi i dalje u nekoj vrsti ureda, ili korporativnim prostorima.[5]

2.4. Prednosti i nedostaci stila života

Glavna prednost takvog načina života koju je istaknulo 73% ispitanika je fleksibilan raspored radnih sati. Također vrlo visoko kotiraju benefiti poput slobode izbora mjesta prebivališta, manjak uredske politike i ravnoteža između posla i slobodnog vremena. Nadalje, najveći izazovi života digitalnog nomada je sudeći po 52% ispitanika stabilna internetska veza potrebna za obavljanje posla. Ta činjenica nimalo ne iznenađuje s obzirom da svaki posao koji se može obavljati nomadski zahtijeva stabilnu i konstantnu internetsku vezu. Još su spomenuti nedostaci poput izazova nalaženja kvalitetnog radnog mjesta, različite vremenske zone te otežana poslovna komunikacija. Naglasak da su ovo izazovi, a ne nedostaci jer su to najčešći problemi koji je na relativno lak način moguće riješiti. Kada su upitani koja je bila glavna motivacija za prebacivanje na poslovanje digitalnog nomada najčešći odgovori su bili uživanje u slobodi, ljubav za putovanjem, želja istraživanja raznih kultura, visoki troškovi života u domovini te manjak ponude poslova u matičnoj državi. 92% nomada tvrdi da im je trenutni životni stil bitan te 88% kaže da im je ovakav životni stil donio pozitivne promjene i poboljšao kvalitetu života.

Dodatne činjenice vrijedne spomena su da 74% ispitanika ima zdravstveno osiguranje, čak 46% zarađuje manje nego što su zarađivali u uredu (uzevši u obzir da to ne predstavlja prijelomni nedostatak budući da trenutno žive u mjestu gdje su životni troškovi znatno manji u odnosu na ranije) i 55% odvaja dio financija za mirovinski fond. Čak 38% ispitanika osjeća manji financijski stres sada nego kada su radili u uredu. S prethodno navedenim činjenicama može se slobodno zaključiti da financijski stres ima veću korelaciju sa mjestom prebivanja i životnim troškovima nego sa samim zarađenim novcem. Više od polovice nomada planiraju nastaviti sa ovakvim životom još barem dvije godine te 96 od 100 nomada bi preporučilo ovakav stil života prijatelju ili poznaniku.[6]

2.5. Utjecaj pandemije na digitalne nomade

U SAD-u, ljudi zaposleni na puno radno vrijeme koji rade van ureda su predstavljali samo 7% radne populacije u 2019. godini. Po nedavnom istraživanju Stanforda ta brojka je narasla na gotovo nevjerojatnih 42%. MBO je objavio da u 2020. čak 11 milijuna ljudi se identificiralo kao digitalni nomad što je rast od skoro 50%.

Gledajući migracije čak 76% ispitanika je otkazalo svoje međunarodne planove i odlučilo putovati unutar matične države te 41% nomada putuje manje nego što je putovalo.[7]

2.5.1. Predviđanja za budućnost

S obzirom da pandemija korona virusa još uvijek traje, jako je teško raditi točna i relevantna predviđanja. Jedan zaključak je siguran: životni stil digitalnog nomada koji inače ima trend rastu trenutno bilježi lagani pad radi situacije sa pandemijom. Velika većina nomada će nastaviti svoj životni stil nakon pandemije te je velik broj onih koji će tek napraviti iskorak u nomadski stil života. Po izvještaju MBO-a 17 milijuna ljudi u SAD-u čeka na svoju priliku da postane digitalni nomad. Kao najveći utjecaj je istaknut iznimno brzi rast digitalizacije poslova, isto kao i sveopća dostupnost informacija i edukativnih servisa te rast platformi specijaliziranih za povezivanje digitalnih nomada sa poslodavcima u potražnji.

Sa gledišta kompanije postoje brojne pozitivne strane rada van ureda. Neki od najvećih motivatora su nesumnjivo povećana fleksibilnost te manji troškovi hladnog pogona. Pod fleksibilnost se apsolutno mora spomenuti mogućnost biranja zaposlenika iz puno većeg bazena kandidata koji nisu geografski ograničeni što je u dugoročnom pogledu izuzetno pozitivna stvar za samu firmu.

Dovoljan podatak koji govori sve o trenutnom trendu je činjenica da od 2005. broj ljudi koji radi van ureda se povećao za 140%.[8]

Neke od najvećih kompanija na svijetu su imale svoj period prilagodbe na uvjete rada u pandemiji. Većina tehnoloških divova kao što su Facebook, Google, Amazon i Apple su u jeku pandemije dozvolile potpuni rad od kuće. Imajući na umu da takva trajna strategija za neke nije održiva proveli su i nova pravila o radu. Jedina kompanija koja je ostala pri svojim stavovima je Facebook koji je odobrio preko 90% zahtjeva za rad od kuće. Ostale kompanije su uvele obvezu pojavljivanja u uredu barem 3 dana u tjednu (Apple, Amazon) uz pozamašnu količinu negodovanja njihovih zaposlenika te Google koji se odlučio na model tri radna dana u uredu, a dva dana rada tamo gdje se zaposlenik osjeća najproduktivnije. Uz takve odluke zasigurno je da mnoga optimistična predviđanja raznih stručnjaka o broju digitalnih nomada pada u vodu, te je realna brojka pozamašno manja.[9]

2.6. Rastući trendovi u načinu života digitalnih nomada

U današnjem dinamičnom društvu, gdje se trendovi mijenjaju na mjesečnoj bazi teško je uopće ustvrditi je li nešto uistinu popularno ili dok ste primjetili trend, on je već prošao i gubi popularnost. Unatoč prolaznim trendovima, jedan koncept se iskristalizirao kao sve popularnija opcija kroz protekle godine te ga vrijedi spomenuti. Radi se o konceptu zajedničkih životnih prostora.

Računavši na činjenicu da je životni stil digitalnih nomada stil koji stavlja naglasak na fleksibilnost i slobodu, traženje prostora za život koji im nudi povoljne i poželjne uvjete za rad i život. Logično je zaključiti da digitalni nomadi traže iznimno fleksibilne dogovore sa smještajnim kapacitetima koji im dozvoljavaju slobodu biranja dužine perioda njihovog boravka. Baš zbog prethodno navedenih činjenica, zajednički životni prostori rastu u popularnosti, pogotovo male garsonijere koje zahtijevaju minimalnu ugovornu obvezu od

jednog mjeseca, što u usporedbi sa standardnim ugovorom i najmu stana koji traje najmanje šest ili dvanaest mjeseci izgleda optimalno za potrebe i kretnje digitalnih nomada. Većina takvih smještajnih kapaciteta je namijenjeno baš za digitalne nomade i ugovor o ostanku se može sklopiti na mjesečnoj bazi. Za neke od najpopularnijih destinacija u svijetu noć u takvim smještajima može u prosjeku koštati oko 30$ govorimo li o mjestima kao što su Tokio, Miami, San Francisco, Puerto Rico itd.

Kao skupina ljudi koja zahtijeva stabilnu i stalnu povezanost sa internetom, prioritet je tehnološka infrastruktura smještaja. S obzirom da nomadi naravno biraju mjesta gdje su im obećane njegove primarne potrebe za rad na daljinu, mnogi zajednički životni prostori su prepoznali te potrebe kao prodajnu prednost te ulažu u razvoj digitalne infrastrukture svojih prostora. Prepoznajući te razne i specifične potrebe te aktivno ispunjavanje istih kompanije u vlasništvu zajedničkih životnih prostora dizajniraju svoje prostore da budu optimalno modificirani za život i obavljanje posla u istome, gledajući naravno da tako maksimaliziraju fleksibilnost i komfor osoba koje će koristiti njihove usluge.

U globalnom trendu rasta cijena nekretnina, pogotovo u velikim gradovima, velika većina nomada se okrenula zajedničkim životnim prostorima ili cjenovno prihvatljivim smještajima koji mogu ispuniti njihove potrebe. Kao jedan drugi način prilagodbe može se navesti Hong Kong, koji je u svom cilju da smanji troškove stanara, uključio mnogobrojne druge usluge u cijenu stanarine. Samo neke od navedenih su : automatsko uključenje i plaćanje mjesečnih troškova režija u cijeni stanarine, usluga čišćenja, usluga promjena plahte i pranja robe i slično.

Neke od takoreći skrivenih prednosti života u zajedničkim prostorima su brojne prilike za stjecanje poznanstva ljudi sa sličnim načinom života, eliminirajući usamljenost koja proizlazi iz činjenice da većina nomada putuju sami. Također, neizbježan je susret sa raznim kulturama, ljudima koje dolaze iz različitih pozadina s drugačijim iskustvom i znanjem što obogaćuje čovjeka. Nadalje, kroz promišljeni dizajn dijeljenih prostora unutar strukture, potiče se međusobna socijalizacija kroz koju se stvaraju odnosi, kako poslovni tako i privatni. U tim poznanstvima je skrivena vrijednost neprocjenjivih savjeta koji se mogu dobiti od iskusnijih nomada. Također, većina ljudi koja putuje na ovaj način je vrlo otvorena i rado pomogne u usavršavanju neke vještine koja se može dodati vlastitom portfelju znanja.

Zaključujući ovu cjelinu, zajednički životni prostori su koncept koji predstavlja budućnost smještajnog aspekta digitalnih nomada te im pruža osjećaj pripadnosti i gradi kulturu. Većina

nomada, pogotovo neiskusnih koji tek započinju svoje putovanje se osjećaju sigurnije u okruženju ljudi sličnima njima samima. Potencijal za napredak se čini beskrajan te sa velikim interesom možemo pratiti inovacije u tom polju.[10]

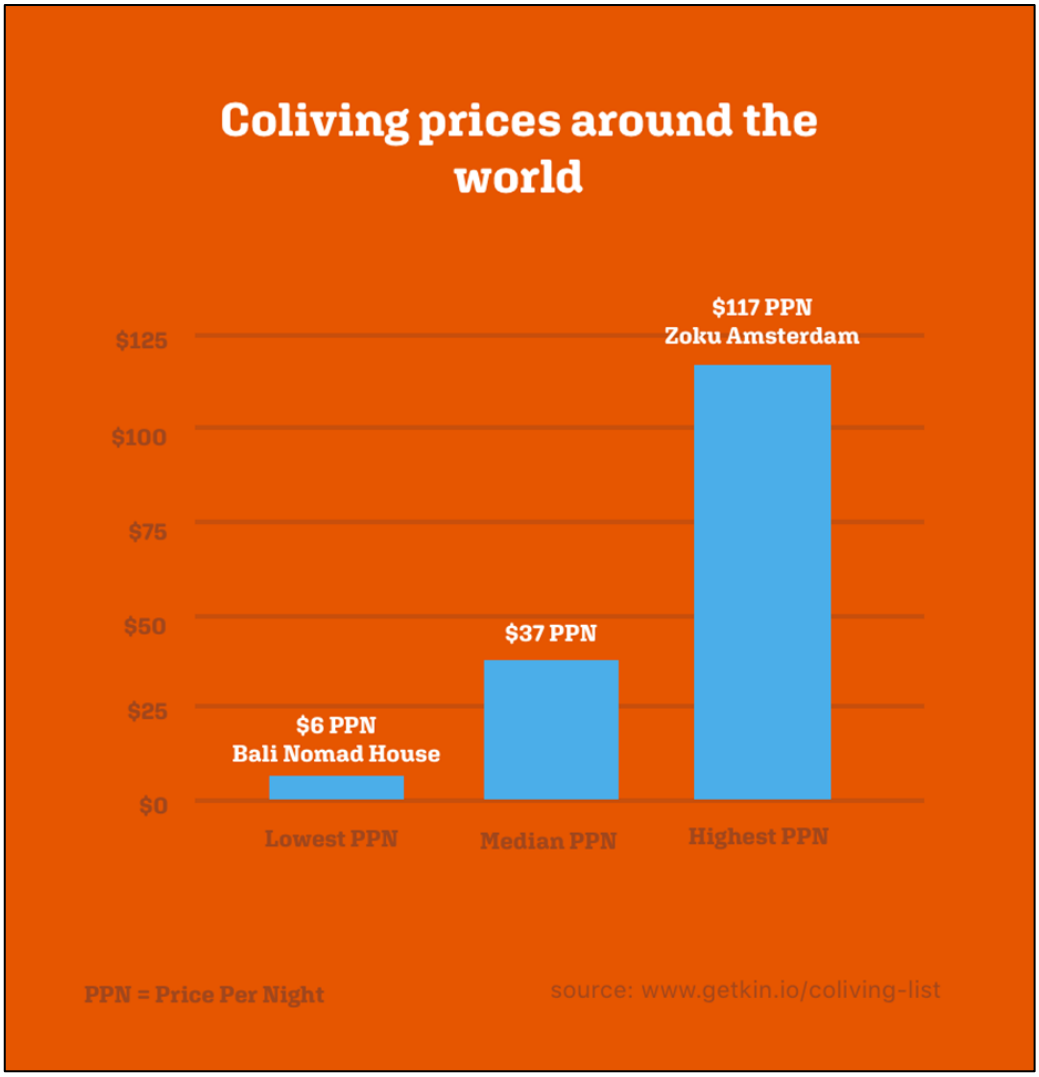
2.6.1. Kompanije lideri tržišta zajedničkih životnih prostora

Neke kompanije su vrlo rano prepoznale trend te su se profilirale kao lideri tržišta. Ovo su samo neke od najuspješnijih u svijetu :

- YOU+ (21 lokacija)
- Harbour Apartments (18 lokacija - fokus na Kinu)
- Outsite (15 lokacija)
- Roam (4 lokacije)
- WeLive (2 lokacija, 59 lokacija za dijeljene urede)

Kao što je vidljivo iz gore navedenih podataka, tri glavna lidera na tržištu imaju većinski udio u ovom rastućem tržištu te kao jedan od lidera u tržištu dijeljenih ureda vidimo WeLive koji se pokušava prilagoditi i drugom konceptu digitalnih nomada.[11]

Slika 1 Cijene zajedničkih životnih prostora u svijetu



Izvor: preuzeto sa : https://medium.com/@kallemoen/the-ultimate-list-of-co-living-spaces-what-we-learned-scraping-co-living-space-directories-b94e8ac247df

3. Analiza najpopularnijih lokacija digitalnih nomada

Istraživanje "Nira" u 2018. navodi slijedeća mjesta kao najpopularnija među digitalnim nomadima :

- Bali, Indonesia
- London, United Kingdom
- Chiang Mai, Thailand
- Lisbon, Portugal
- Barcelona, Spain

Unatoč popularnom mišljenju, čak 70% digitalnih nomada ima stalan posao te je samo trećina pravi "freelancer". U izvještaju MBO u 2020. 38% nomada je prijavilo prihod veći od 75 000 dolara godišnje.[12]

3.1. Države u 2021. sa nomadskom vizom

Države koje su prepoznale trend u svijetu pobrinule su se da budu maksimalno gostoljubive prema nomadima, uz naravno, određene preduvjete. Države koje se etabliraju kao destinacija za digitalne nomade mogu ostvariti izvor prihoda iz kategorije koja dosada nije egzistirala i pojačati unutardržavnu potrošnju.

Neke od relevantnih država su :

1. **Hrvatska** - potreban je dokaz o zdravstvenom osiguranju, potvrda o zaposlenju te mjesečni prihod u iznosu od 16.142,50 kn
2. **Gruzija** - potrebna je potvrda o stabilnom i stalnom prihodu i potvrda o zdravstvenom osiguranju za 12 mjesečnu vizu
3. **Estonija** - dugoročno boravište je omogućeno osobama sa prihodom većim od 3.500 €
4. **Portugal** - uz mjesečni prihod od 600,00 € i više omogućeno je dodjeljivanje jednogodišnje vize obnovljive do 5 godina. Nakon 5 godina osobe mogu zatražiti trajno prebivalište

Također vrijedi spomenuti da neke od popularnijih destinacija koje još nisu konkretizirale svoje stajalište oko digitalnih nomada, politički i zakonski, ali rade na tome te se očekuje definiran smjer u narednim godinama. Radi se o Indoneziji, Vijetnamu i Kolumbiji.[13]

U proteklih nekoliko mjeseci, mnoge zemlje su objavile interes prema uvođenju digitalnih viza te rade na uvođenju ili izrađuju strategiju.[14]

- Rumunjska je u Svibnju 2021. objavila namjeru uvođenja vize za digitalne nomade
- Malta je u Lipnju 2021. lansirala vizu za digitalne nomade
- Šri lanka je u Srpnju 2021. objavila namjeru uvođenja vize za digitalne nomade
- Španjolska je u Rujnu 2021. počela rad na uvođenju vize za digitalne nomade

Tablica 1 Lista zemalja sa uvedenom vizom i njihovo trajanje

Zemlja sa uvedenom vizom za digitalne nomade	**Trajanje valjanosti vize u mjesecima**
Antigua i Barbuda	24 mjeseca
Kajmanski otoci	24 mjeseca
Kostarika	24 mjeseca
Češka Republika	12 mjeseci
Njemačka	36 mjeseci
Island	6 mjeseci
Norveška	12 mjeseci
Argentina	12 mjeseci
Meksiko	12 mjeseci, obnovljiva do 3 godine
Ujedinjeni Arapski Emirati (Dubai)	12 mjeseci
Portugal	12 mjeseci, obnovljiva do 5 godina

Izvor : izrada autora prema podacima dostupnim na web stranici A Brother Abroad

Na temelju provedenih istraživanja može se zaključiti da svijet više nije ovisan o klasičnom obliku rada te da postoje svi preduvjeti za digitalizaciju većine poslova. Rastući trend se više

ne može ignorirati te je samo pitanje vremena i prilagodbe u određenim branšama kada postaje i prevladavajući.

3.1.1. Zemlje sa mogućnosti rada ali bez definirane vize za digitalne nomade

Uz sve države koje su specifično odredile zakon za digitalne nomade, također postoji i nekoliko država u kojima je dozvoljen boravak digitalnih nomada uz generalni zakon o strancima, ali bez definiranog zakona o digitalnim nomadima kao takvima. To ih čini kao idealnim usputnim stanicama za digitalne nomade na njihovom putovanju.

Tablica 2 Lista zemalja sa vizom za strance i njihovo trajanje

Zemlja sa vizom za strance	**Valjanost vize u mjesecima**
Albanija	12 mjeseci
Panama	6 mjeseci
Peru	6 mjeseci
Belize	6 mjeseci
Velika Britanija	6 mjeseci
Indija	6 mjeseci po posjeti, valjanost 1 godina
Filipini	30 dana, mogućnost produženja do 16 mjeseci

Izvor : izrada autora prema podacima dostupnim na web stranici A Brother Abroad

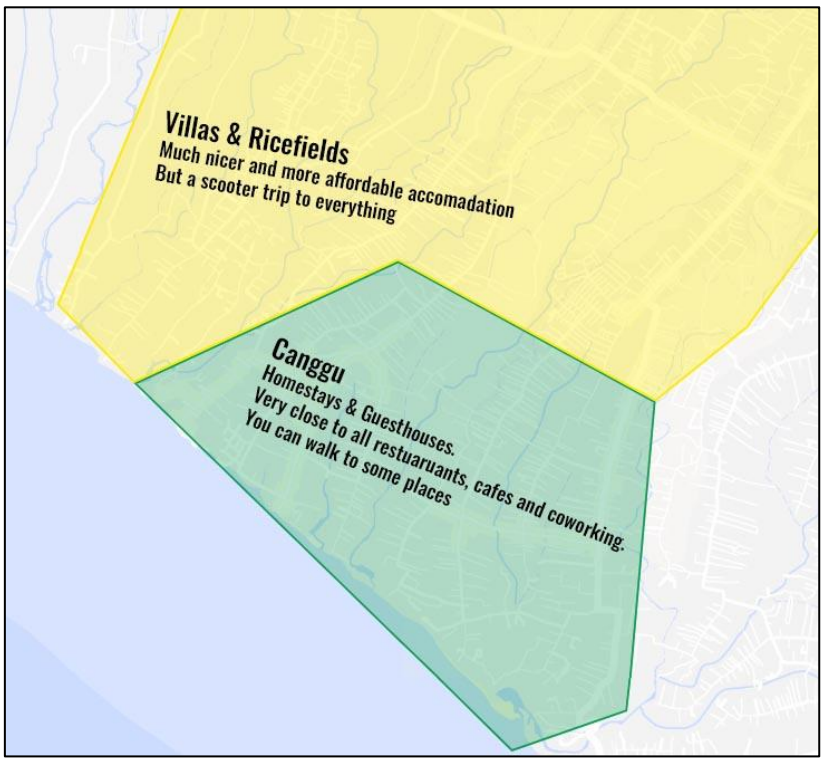
3.2. Analiza strategija prilagodbe gradova digitalnim nomadima

U ovom segmentu fokus se stavlja na dva načina prilagodbe u dvije od možda najpopularnijih destinacija za nomade. Prvi grad će biti Canggu u Indoneziji, a drugi Lisabon, Portugal. Ova dva grada koriste potpuno različite strategije razvoja infrastrukture kako bi postali najpoželjnije odredište za boravak digitalnih nomada. U nastavku će se na temelju primjera strategije C i L dati osvrt na strategije koje koristi Zagreb te strategije koje bi mogao implementirati.

3.2.1. Canggu, Indonezija

Maleni gradić na otoku Bali okružen rižinim poljima, sa trenutnih 40 tisuća stanovnika, kotira kao malo veće selo po kriteriju Indonezijskih gradova. Činjenica da je jedna od najprivlačnijih destinacija unatoč nedostatku asfaltiranih cesta u gradu govori dovoljno o njegovoj reputaciji između digitalnih nomada.

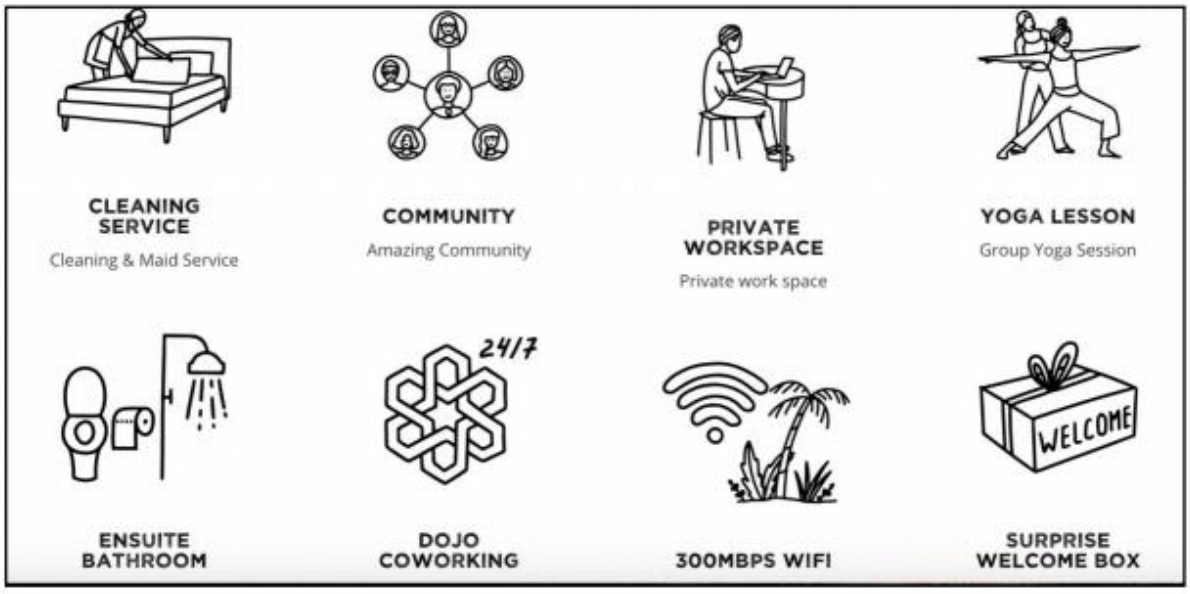
Slika 2 Podjela grada Canggu po cjenovnom rangu smještaja



Izvor : https://sampriestley.com/canggu-bali-digital-nomad-guide/

Cijeli gradić se podredio digitalnim nomadima te se pretvorio u hit turističku destinaciju radi nagle popularizacije. Odlukom lokalne vlasti, izgradile su se vile za suživot te razni uredski centri i prostori gdje nomadi mogu obavljati svoj posao uz stabilnu internetsku vezu. Članstvo u jednom takvom prostoru košta otprilike oko 200$. Postoje već 3 renomirana centra - Dojo, Outpost i Tropical Nomad. Nadalje, lančanom reakcijom u Canggu dolaze i restorani sa pristupačnim cijenama te skoro svaki nomad ima u vlasništvu skuter ili ga iznajmljuje. Cijelu ekonomiju grada pokreću nomadi i čitava ponuda je skrojena radi njihove prisutnosti. Od ostalih stvari koje su se pojavile u ponudi u Cangguu su yoga, MMA, crossfit te saloni za tetoviranje.

Slika 3 Ponuda nomadskog centra u gradu Canggu



Izvor : https://sampriestley.com/canggu-bali-digital-nomad-guide/

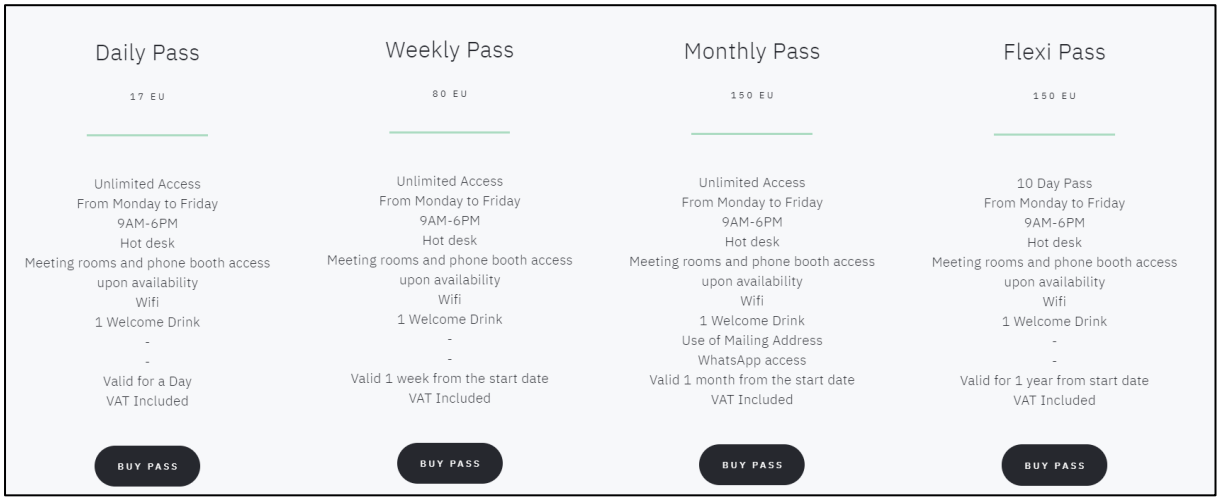
Možda i jako bitan podatak je da se trenutno u Indoneziji može dobiti besplatna 30-dnevna viza. Nakon toga se može unajmiti agencija koja produžuje vizu umjesto vas. Ukoliko želite se odmah prijaviti za vizu, morate platiti izradu, koju je moguće platiti samo u gotovini.[15]

3.2.2. Lisabon, Portugal

Lisabon kao jedan od najpoznatijih portugalskih gradova sa skoro 3 milijuna stanovnika je također svrstan u top 5 destinacija za digitalne nomade. Dok se u prethodnom primjeru

okruženje gradilo oko digitalnih nomada, Lisabon je preveliki grad da bi cijelu ponudu gradio oko segmenta potrošača koji trenutno nema opipljiv udio u ekonomiji grada. Računavši da je to iznimno popularan turistički grad nisu mu prioritet digitalni nomadi. Često je i najveći problem zapravo nalaženje smještajnih kapaciteta radi izražene turističke sezone. Jedan od razloga zašto je privlačan mlađim nomadima je iznimno raznolik i izražen noćni život. Također infrastrukturno vrlo razvijen, cijeli grad je pokrenut 4G mrežom te je Vodafone u procesu izgradnje infrastrukture za 5G mrežu. Većina lokala i kafića ima dovoljno jaku brzinu interneta da može podnijeti osnovne zahtjeve rada nomada. Naravno i ovdje postoje razni uredi od kojih su možda najpopularniji Heden, Outsite i WorkHub.[16]

Slika 4 Vrste pretplate u Outsite dijeljenom poslovnom uredu



Izvor : https://outsitecoworkcafe.com/#lisbon

Dakle, Lisabon je udovoljio digitalnim nomadima jer je prepoznao priliku i interes za dolaskom, ali nije napravio ništa specijalno, osim nekoliko centara sa dijeljenim uredskim prostorima. Isto je pomogla državna jasna i usmjerena strategija prema digitalnim nomadima. Dakako, Lisabon sa svojom reputacijom nije ni trebao ništa posebno napraviti te je Zagreb naravno sličniji Lisabonu nego Canggu-u, što ne znači nužno da bi slijepo trebao pratiti primjer Lisabona.

Za pomoć u utvrđivanju smjera koji bi Zagreb trebao pratiti kao destinacija digitalnih nomada, pomoć je pružio Jan de Jong u dubinskom intervjuu.

4. Zagreb - dublji pogled

Sa populacijom od preko 800 tisuća stanovnika te reputacijom glavnog grada i mnogim turističkim atrakcijama, Zagreb ima sve elemente potrebne da postane etablirana destinacija digitalnih nomada u budućnosti. Prema Janu de Jongu, uz pravi fokus i kvalitetno usmjerenu kampanju, moguće je već kroz 12 - 24 mjeseca ostvariti početne ciljeve postanka jedne od top 50 destinacija za digitalne nomade u svijetu. Gospodin Jan samouvjereno tvrdi da top 50 destinacija u svijetu uopće nije nedostižno, štoviše, bilo bi iznenađujuće da se u određenom periodu Zagreb ne pojavi na takvoj listi. Činjenica da Hrvatska nudi vize se može smatrati možda i najvećom prednošću u usporedbi s drugim zemljama koje još nisu razmotrile tu opciju. Digitalni nomadi vole putovati sami, ali vole biti dio društva - što je slijedeći korak Zagrebu u razvoju destinacije. Infrastruktura je iznimno bitna, ali nije nužno krenuti od nule i udarati nove temelje radi visine troškova izrade cijelog projekta poput nomadskog kampusa. Dakako u budućnosti to bi bio korak prema naprijed u razvojnom procesu te jedan od ključnih razloga za dolazak baš u Zagreb u usporedbi s drugim destinacijama. Gospodin Jan je potvrdio da je imao kontakt sa investitorima iz Velike Britanije koji su iznimno zainteresirani usmjeriti svoja ulaganja prema izgradnji infrastrukture za nomade u Zagrebu, a glavni razlog tome je bila činjenica da su uvedene digitalne vize.

Umjesto u infrastrukturu, treba investirati u event menadžere, organizatore i društvene lidere koji bi organizirali razna događanja, od okupljanja, raznih radionica do upoznavanja i kongrese digitalnih nomada. Na taj način može se stvoriti bitan aspekt građenja društva u kojem se nitko ne osjeća usamljeno i ima bogat i širok izbor događaja u gradu kojeg su odabrali kao njihov privremeni dom. Izgradnja društvenog osjećaja je jednako bitna kao i gradnja infrastrukture i ni pod koju cijenu se ne smije zanemariti. Return benefit bi naravno bio besplatan marketing destinacije kroz pozitivna iskustva prethodne generacije nomada koji su Zagreb zvali svojim privremenim domom, koji bi zauzvrat ponukao više ljudi da razmotre Zagreb kao njihovu slijedeću destinaciju na svom putu.

Kada je bio upitan o prednostima i nedostacima uvođenja viza i primanje nomada u državu, asertivno tvrdi da pravih nedostataka nema te da postoje samo benefit na razini cijele države. Za promjenu, konačno bi mladi, pametni i sposobni ljudi dolazili u Hrvatsku, umjesto odlazili van. Odnosno, može se obrnuti “brain drain” koji vlada na području Hrvatske dugi niz godina. Svi ti nomadi koji bi došli sa sobom bi donijeli znatnu potrošačku moć koja bi zauzvrat pojačala

cjelokupnu ekonomiju. Ako uzmemo u obzir da je Hrvatsku do sada napustilo oko 500 tisuća Hrvata, bilo bi apsurdno tvrditi da ne možemo dočekati 50 tisuća digitalnih nomada raširenih ruku, niti da bi sa sobom ponijeli negativne indikatore na ekonomiju ili društvo. Postoje samo pozitivne strane, mnogobrojni benefit te beskrajan potencijal koji se treba iskoristiti optimalno, pravovremeno i sa definiranim ciljem.

4.1. Jan de Jong

Sa samo 22 godine ovaj Nizozemac se doselio u Hrvatsku, ne znajući nikoga, sa ciljem otvaranja i izgradnje uspješne kompanije. Ušao je u auto i preselio se u Split, otvorio pozivni centar M+ group. Devet godina kasnije, kompanija je imala preko 400 zaposlenih i surađivala s nekima od najvećih tvrtki u Hrvatskoj. Nakon što je prodao dionice svoje uspješne firme, dobio je nagradu koju svaki poduzetnik priželjkuje - slobodu. U 2016. je su osnovao kompaniju Webpower Adria koja se u međuvremena probila u lidera automatizacije email marketinga u Hrvatskoj i Srbiji. Ako i to nije bilo dovoljno, u 2020. otvara kompaniju CROP, investicijski fond za ekološki održive načine inkorporiranja suvremene tehnologije u modernu agrikulturu. I možda najbitnije od svega, u 2020. pokrenuo je inicijativu uvođenja viza za digitalne nomade, uz punu potporu premijera RH.

Često nazivan prvim i najpoznatijim digitalnim nomadom u Hrvatskoj, gospodin Jan je veliki fan Hrvatske i svega što ona nudi. Trenutno je upitno koliko još pojam digitalni nomad može obuhvatiti ličnost g. Jana, gledajući da se skrasio ovdje i ne planira ići nikamo. Slobodno se može reći da je njegova promocija Hrvatske i poduzetničko stanje uma dovelo do bržeg uvođenja viza za digitalne nomade te pravovremene reakcije na zahtjeve tržišta.[17]

Slika 5 Jan de Jong



Izvor : Flash.hr

4.2. Trenutno stanje nomada u Hrvatskoj

Uzimajući u obzir podatke koji su trenutno na raspolaganju, može se slobodno reći da je u kratkom vremenskom periodu Hrvatska postala vrlo poželjna destinacija u svijetu digitalnih nomada. Prema izvještaju napisanom u "Total Croatia News" , Hrvatska je u ovom kratkom vremenskom roku napravila boom u svijetu digitalnih nomada. Čak 4 grada su uspjela doći na listu top 200 najpopularnijih destinacija za digitalne nomade :

- **25. Zagreb**
- 125. Dubrovnik
- 162. Split
- 165. Osijek

Prema podacima prikupljenim od strane TCN, u Split je kroz mjesec Lipanj posjetilo 1200 nomada te isti broj nomada je posjetio Dubrovnik u kolovozu.

Zagreb je vidio porast od 200% u pristiglim digitalnim nomadima u odnosu na prošlu godinu, te je malo više od 1200 nomada posjetilo Zagreb samo u Lipnju.[18]

Jedan od tih nomada, Steve Tsentserensky je bio predstavljen široj američkoj publici u reportaži CNBC-a gdje je promovirao život u Hrvatskoj kao digitalni nomad. Statistika je ukazala kako prosječan nomad upumpava oko 17 000 $ u 12 mjeseci u Hrvatski proračun te za cijelo vrijeme boravka besplatno promovira Hrvatsku kao destinaciju za digitalno nomadstvo, ali kao i turističku destinaciju u širem smislu riječi. U samo 2 dana video reportaža je prikupila 200 000 pregleda na stranici Youtube.[19]

Steve je trenutno samo 1 od 86 odobrenih nomada koji posjeduju vizu za Hrvatsku.

Slika 6 Tablica posjeta digitalnih nomada u ciljane gradove

Destination	Estimated DN Visits July 2021	12 month average number of DN visitors per month	Approx total Over 12 months	Estimated DN Visits July 2020	Ranking on NomadList
Zagreb	1200	634	7000	367	25
Split	1200	834	8400	550	162
Dubrovnik	200*	334	4000	150	125
Las Palmas	1000	884	10600		13
Tenerife	1117	800	13200		45
Tbilisi	3000	934	10200		5
Budapest	400	584	5200		8
Prague	200	600	6000		18
Krakow	1000	434	4600		9
Porto	1400	817	8600		11
Lisbon	3000	2850	31400		1
Madeira	600	884	9600		10
Barcelona	2000	1200	13200		20
Berlin	3600	1684	16400		3
* Dubrovnik had an estimated 1,200 DN visits in August 2021					

Izvor : Total Croatia News

Zagreb trenutno ima ocjenu 4.06/5 u prosjeku bazirano na 234 recenzije koje su ga i svrstale u top 25 destinacija za digitalne nomade. Također, Zagreb je u prosjeku prošle godine 2020. imao 367 posjetitelja mjesečno kada je proglašeno da će digitalne vize biti puštene u opticaj. Ta brojka ove godine iznosi 634, što je dupli porast posjetitelja u kratkom roku.

Svi ovi indikatori izgledaju iznimno obećavajuće te ih se može smatrati kao jedan fantastičan temelj i indikator trenda na kojem bi se trebala graditi strategija daljnjeg razvoja infrastrukture koja bi komplementirala razvoj Zagreba kao destinacije za digitalne nomade.

4.3. Pametni grad

Pametni grad kao pojam se najjednostavnije definira kao koncept ili inicijativa modernog razvoja uz implementaciju digitalne tehnologije, tehnologije komunikacije (ICT) i interneta stvari (IoT) u svrhu maksimalnog zadovoljstva potreba građana te optimizacija učinkovitosti gradskih usluga i njegovih dostupnih resursa.

Ovakav smjer razvoja pruža održivost te povećava potencijal pojedinca, ali i zajednice kao cjeline. Fokus je na kvaliteti upravljanja i efikasnoj alokaciji resursa. Krajnji cilj je veća interakcija i odgovornost gradske uprave prema svojim građanima na obostrano zadovoljstvo i povećanje kvalitete života.

Pametan grad čini skup inovacija koje olakšavaju ispunjenje određenih potreba stanovništva te samo od nekih primjera mogu biti SMS usluga plaćanja parkinga ili pametne klupe sa solarnim pločama gdje se može puniti baterija pametnih uređaja. Također, jedan primjer iz Hrvatske može biti grad Rijeka gdje se u posljednje vrijeme gustoća prometa prati i ažurira pomoću drona. Pametan grad nema samo jedno rješenje, već je skup inovacija i tehnologija koje povećavaju ugodnost života.[20]

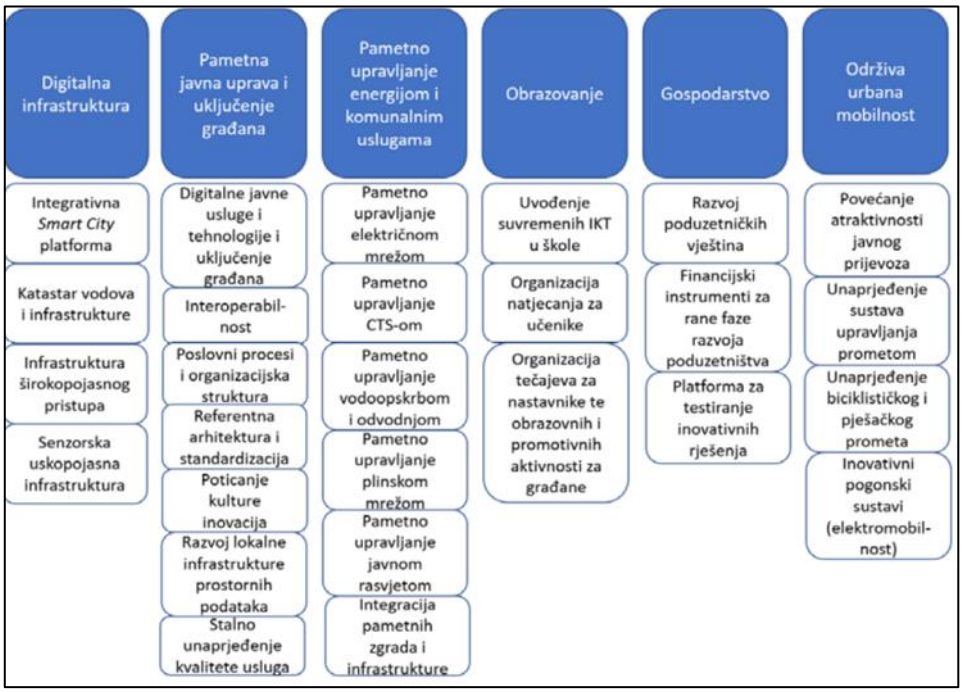
Lider na tržištu i službeno proglašen najbolji pametni grad je Barcelona, isto u jednu ruku rival Zagrebu na tržištu digitalnih nomada. Titulu su osvojili ispred New Yorka, Singapura, Londona i Nice. Trenutačno postoje 22 glavna programa i 83 projekta u kojima građani mogu aktivno sudjelovati te se na tim projektima štedi više od 70 milijuna dolara godišnje te radi kojih se otvorilo 47 tisuća novih radnih mjesta. Vrijedi još spomenuti i Beč sa svojim projektom razvoja strategije i rješenja za pametni grad te Kopenhagen i Stockholm koji su lideri u projektima obnovljivih izvora i zelene IT tehnologije.

Što se Hrvatske tiče, neki od aktivnih gradova u praćenju trendova su Zagreb, Bjelovar, Rijeka, Dubrovnik, Vukovar i Zadar. Glavni preduvjet za uspjeh implementacije pametnog grada jest dobar komunikacijski temelj i prateća infrastruktura.

4.3.1. Zagreb Smart City

Zagreb je svoju okvirnu strategiju Zagreb Smart City donio u veljači 2019. Unutar strategije navedeno je 6 ključnih točaka fokusa razvoja infrastrukture.

Slika 7 Zagreb Smart City točke fokusa



Izvor : https://eko.zagreb.hr/strategije-planovi-i-programi/4349

Kako bi se prethodno navedene točke ispunile, provodi se 27 prioritetnih mjera implementacije. Glavni ciljevi te strategije su povećanje kvalitete i standarda života građana, jačanje konkurentnosti gospodarstva bazirano na znanju i inovacijama, dodatni razvoj i povećanje dostupnosti digitalne infrastrukture, maksimalna iskorištenost potencijala informacijsko-komunikacijskog kanala u svrhu razvoja te unaprjeđenje održivog korištenja prirodnih resursa uz prilagodbu klimatskim promjenama.

Nadalje, kao vizija za 2030. godinu je da Zagreb bude europska metropola koja stoji uz bok najvećim europskim gradovima. Potpuna digitalizacija poslovanja i suradnja s građanima je u potpunosti sprovedena te osigurava zavidnu kvalitetu života i mnogobrojne uštede. Zagreb bi

se kao regionalni digitalni inovacijski centar profilirao na digitalnoj karti Europe kao lider[21] u :

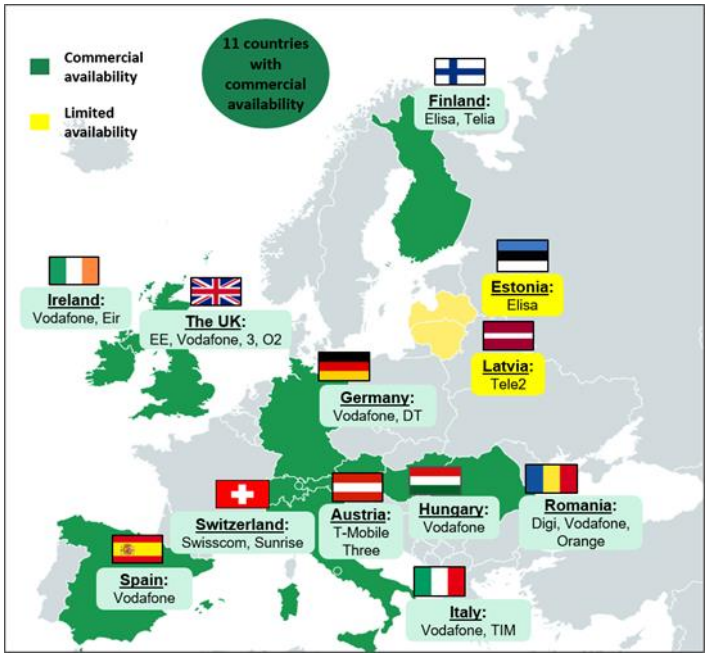
- Dostupnosti visokoobrazovanih kadrova
- Pozitivnoj investicijskoj klimi i uređenoj infrastrukturi
- Zavidnoj poslovnoj kulturi
- Razvojnoj platformi koja stvara prostor za inovacije i razvoj
- Visokoj dostupnosti otvorenih podataka i robusnog mehanizma za sigurnost i zaštitu

Neki od implementarnih koraka navedenih u planu razvoja bili su predstavljeni na 7. konferenciji Smart Cities 2021. - pametnim rješenjima do održivog grada, točnije radi se o Smart City Hub - digitalna platforma gdje će građani korištenjem iste moći komunicirati o ključnim odlukama i biti uključeni u donošenje strateških odluka.[22]

4.4. 5G mreža

5G mreža kao slijedeća tehnološka revolucija znatno olakšava život kako poslovanju općenito, tako i digitalnim nomadima. Štoviše, jedan od presudnih faktora u odabiru destinacije je upravo stabilnost veze i brzina konekcije. Uz većinski dio zemalja EU koje već nude 5G uslugu u komercijalne svrhe, Hrvatska neusporedivo zaostaje za ostalim zemljama članicama.

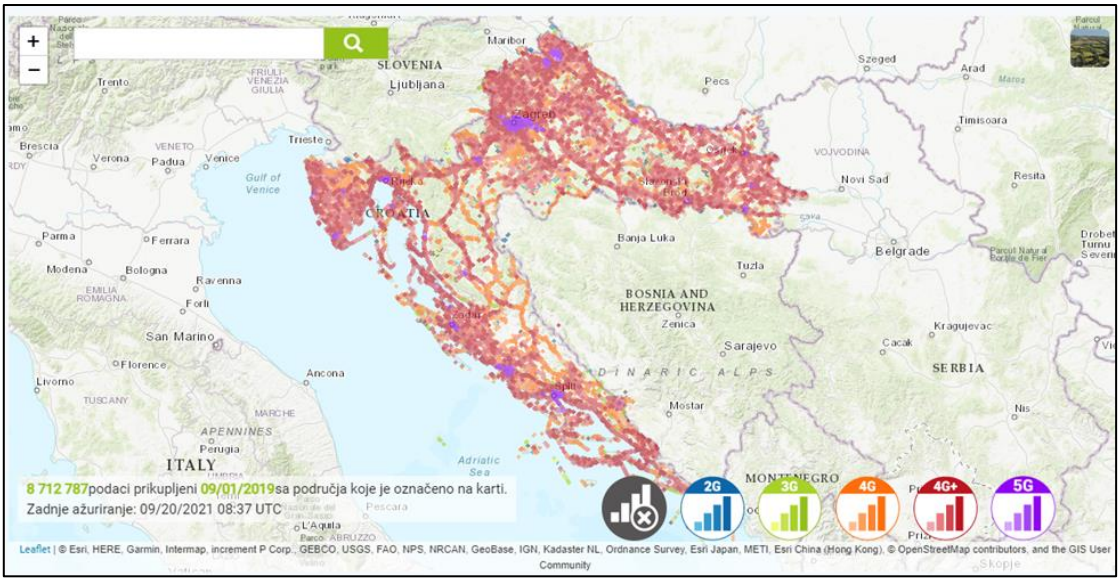
Slika 8 Karta zemalja koje su uspješno uvele 5G mrežu



Izvor : https://5g-ppp.eu/newsletter-19/

Nažalost, Hrvatska se ovdje ne može pohvaliti uspješnom implementacijom 5G mreže u vlastiti infrastrukturni sustav. Štoviše, postoje mnogobrojna područja Hrvatske bez ikakve pokrivenosti.

Slika 9 Infrastrukturna karta T-mobile internetske povezanosti u Hrvatskoj



Izvor : https://www.nperf.com/hr/map/HR/-/7915.T-Mobile/signal/?ll=44.37098696297173&lg=16.578369140625004&zoom=7

Kao što je vidljivo na slici, samo neki veći gradovi u Hrvatskoj imaju provedenu 5G mrežu. Za primjer je prikazana infrastruktura T-mobile operaterske kompanije, jer ostali operateri nisu relevantni u ovome polju zbog trenutnog manjka pokrivenosti.

Uz katastrofalnu infrastrukturnu situaciju, Hrvatskoj ne ide u prilog što ima jedan od najskupljih cijena internetske usluge, a za uzvrat pruža najsporiju uslugu u Europi. U konkurenciji od 189 svjetskih zemalja 40. mjesto ne zvuči vrlo negativno. Detaljnije to uspoređujući sa zemljama sličnog geografskog položaja, točnije Europi i EU, čvrsto stojimo na posljednjem mjestu. Trenutno smo svrstani u nezavidnu kategoriju brzine interneta zajedno sa Indonezijom, Kazahstanom i Iranom. Čak su Malezija i Šri Lanka bolje od Hrvatske.[23]

Trenutno stanje situacije sigurno ima negativan utjecaj na privlačnost destinacije digitalnim nomadima. Nomadima je sloboda jedan od glavnih motivacijskih faktora kod odabira zemlje u kojoj misle obavljati svoj posao, a trenutno im Hrvatska ne može obećati potpunu slobodu. Razlika između urbanih i ruralnih područja je neusporediva te nomadi svoju slobodu mogu doživjeti tek u petnaestak gradova u Hrvatskoj, i to uz uvjet da ne planiraju svoje poslovanje obavljati u tranzitu do tih destinacija. Nadovezujući se na to, A1 kao sekundarni lider operater u Hrvatskoj je tek u Kolovozu 2021. objavio plan uvođenja 5G mreže u 20 županijskih središta. Za sada ni na vidiku nema strategije šire pokrivenosti i to je najveći problem Hrvatske u dočeku digitalnih nomada te vjerojatno i najveća odbojna točka u odabiru Hrvatske kao njihove slijedeće destinacije.[24]

4.5. Analiza prometne povezanosti Grada Zagreba

U svijetu digitalnih nomada, povezanost je vrlo bitna. Ukoliko sam grad nije kvalitetno povezan s drugim destinacijama, manje je atraktivan od drugih destinacija.

Slobodno se može reći da u tom kriteriju, Zagreb je jedna od najpoželjnijih destinacija u cijeloj Europi. Geografskom lokacijom iznimno povoljno lociran u naizgled bližem centru Europe, otvoren za putovanja u sva 4 smjera.

Autobusni kolodvor kao najprometniji u cijeloj Hrvatskoj, povezan je s drugim destinacijama sa preko 7000 linija. Željeznički promet je u vrlo lošem stanju te pouzdanost vlakova je zasigurno veliki negativni faktor.

Sa zračnom lukom "Franjo Tuđman" u neposrednoj blizini grada sa preko 70 zrakoplovnih linija te nakon dolaska RyanAira u sklopu ponude niskobudžetnih letova prema cijeloj Europi, Zagreb diže svoju atraktivnost kao destinacija radi frekventnosti putovanja digitalnih nomada.

Tablica 3 Unutargradski prijevoz i broj linija

Tip prijevoza	**Broj linija**
Autobusni prijevoz	147 (98 gradskih, 49 prigradskih)
Tramvajski prijevoz	19 (4 noćne)
Taksi prijevoz	5 glavnih kompanija, mnoge male privatne
Gradska željeznica	8 gradskih i prigradskih linija
Ostali prijevoz (uspinjača,žičara)	2

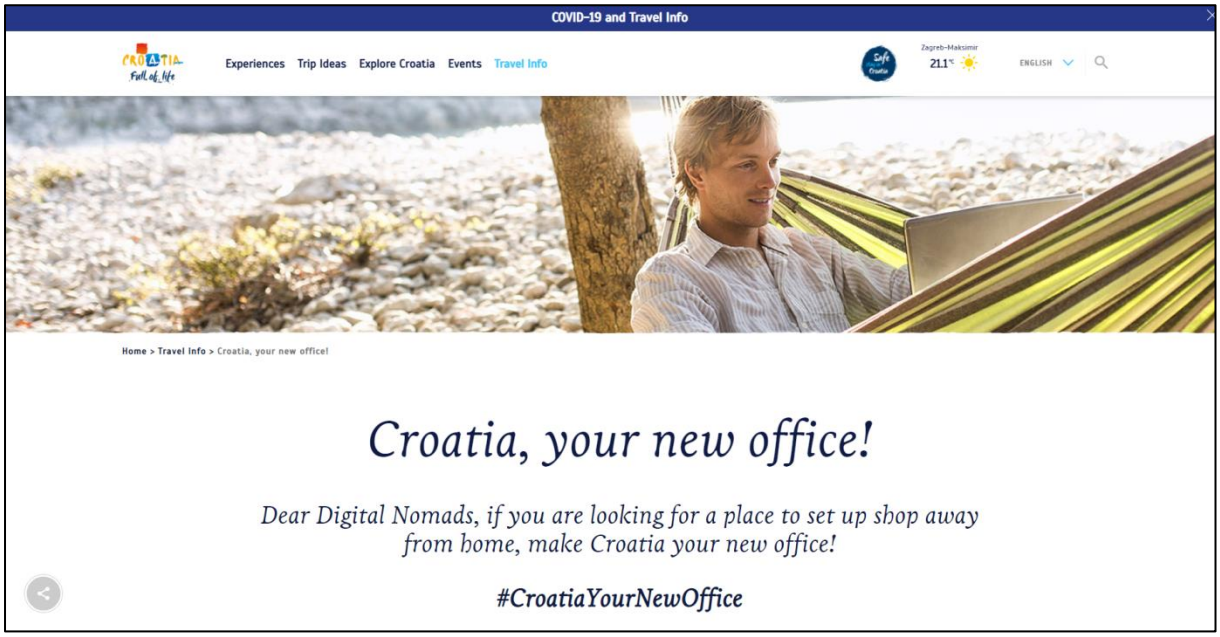
Izvor: Izrada autora prema podacima dostupnima na službenoj ZET stranici

Kao što je gore vidljivo, cijela prometna, unutarnja i vanjska infrastruktura grada Zagreba može se navesti kao komparativna prednost prema drugim gradovima. Ovo je bitan i nipošto zanemariv podatak koji u nekim slučajevima može biti prevaga između nedoumice oko slijedeće destinacije nekog digitalnog nomada.

5. Podrška digitalnim nomadima u dolasku

Kao glavna podrška nomadima u dolasku, HTZ je posvetio cijelu kategoriju na svojoj web stranici croatia.hr kako bi odgovorili na sva moguća pitanja koja bi digitalni nomadi imali prije eventualnog dolaska u državu.

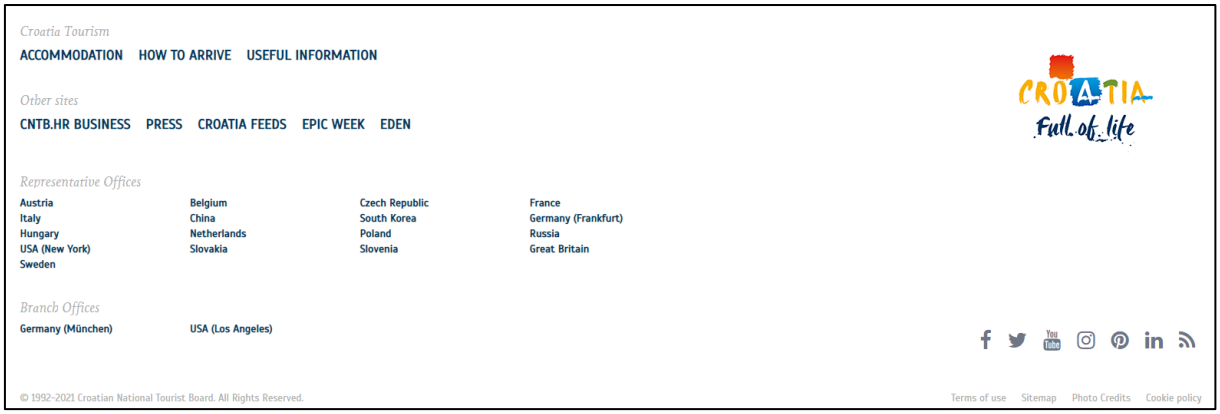
Slika 10 Izgled stranice za pomoć nomadima na službenim stranicama HTZ-a



Izvor : Croatia.hr

Cijela sekcija je posvećena benefitima posjeta Hrvatske, pomoći pri odluci, najpopularnija mjesta te korisnim linkovima gdje se može saznati više detalja o određenim kategorijama pitanja. Kada bi se trebao sumirati sadržaj na stranici, može se reći da je to obavezna i esencijalna literatura koju bi svaki nomad morao pročitati prije nego što se odluči doći u Hrvatsku te nakon dolaska može služiti kao glavna referenca za izvor informacija o turističkim atrakcijama i sadržaju u Hrvatskoj.

Slika 11 Linkovi, lokacije i preusmjerenja na fizičke urede u navedenim državama



Izvor : Croatia.hr

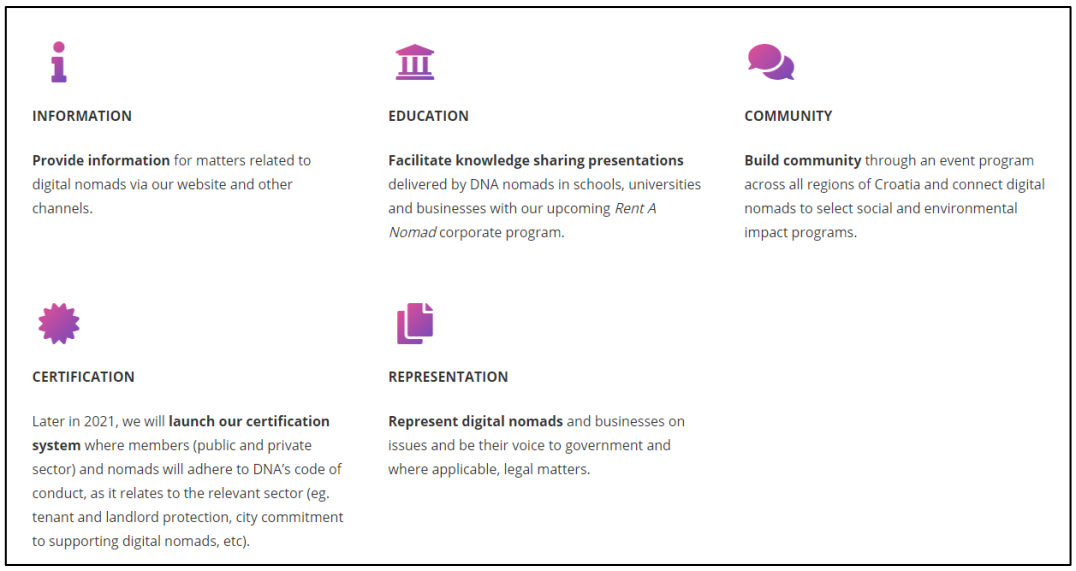
Uz sve informacije koje su dostupne online, također su i navedene lokacije ureda u svijetu gdje nomadi u svojoj matičnoj državi mogu doći do željenih informacija. Cijela sekcija i dostupne informacije su vrlo jasne i koncizne te će u bliskoj budućnosti sigurno direktno imati utjecaj na povećani broj dolazaka digitalnih nomada u Hrvatsku.

5.1. Digital Nomad Association Croatia

Osnovani u Prosincu 2020., ova mlada organizacija se želi profilirati u glavnog aktera na Hrvatskom tržištu nomada kao glavni savjetodavni izvor informacija.

Jedan od suosnivača je prethodno spomenuti Jan de Jong, koji opet u glavnoj ulozi predstavlja Hrvatsku prema vanjskom tržištu.

Slika 12 Područja fokusa DNA



Izvor : dnacroatia.com

Uz sve alate i organizacije dostupne digitalnim nomadima nadohvat ruke, Hrvatska se stvarno iznimno brzo počela profilirati kao zemlja koja objeručke dočekuje digitalne nomade te za početak ima izvrsno dizajnirane stranice za to, uz veći broj organizacija koje su voljne pomoći.

Dakako, i Zagreb se tu profilira kao možda i najveći potencijal za buduću destinaciju digitalnih nomada. Sve u svemu, u nevjerojatno kratkom vremenskom roku organizacija cijelog procesa prikupljanja informacija i olakšavanja postupka traženja vize povećala je interes za dolazak i ostanak u Hrvatskoj.

Zagreb već sad kao 25. destinacija na listi visoko kotira te uz veliki broj smještajnih kapaciteta, može postati jedna od najjačih destinacija za digitalne nomade u Europi i svijetu.

5.2. Zagreb digital nomad week

Organiziran kao prvi skup digitalnih nomada u Hrvatskoj, nitko nije znao što očekivati. Ukratko, skup je proglašen velikim uspjehom. Organizacija je bila podijeljena između splitske organizacije “Saltwater Nomads" , Total Croatia News i Zagrebačka turistička zajednica uz podršku DNA Croatia koje smo prethodno spomenuli. Radi regulacija okupljanja u jeku pandemije, broj prisutnih ljudi je bio brojčano ograničen. Unatoč tome, cijelu konvenciju se

moglo pratiti preko interneta uz besplatnu registraciju i prijavu. Uživo je prisustvovalo samo nekoliko stotina ljudi, a online čak preko **70 000** ljudi iz cijelog svijeta.

Slika 13 Glavni promotivni letak za Zagreb digital nomad week 2021.



Izvor : saltwaternomads.com

Nakon održavanja skupa, event i njegovi organizatori su dobili ogromno priznanje u obliku nagrada na "Conventa Crossover Best Event Awards" koji se održavaju svake godine od 2018. te se ove godine održao u Ljubljani. Zagreb Digital Nomad Week je dobio nagradu kao **najbolji event godine** u svojoj branši, kao i "Best in Sustainability Award".[25]

Nakon održanog eventa neke su stvari postale kristalno čiste[26] :

- Utjecaj uvođenja viza za digitalne nomade je puno veća od samog broja prijava za vizu
- Hrvatska je tržišni lider u suradnji između privatnog i javnog sektora za unaprjeđenje prilika i mogućnosti digitalnim nomadima
- Pravovremena reakcija i brza prilagodba je omogućila nagli rast u popularnosti nekih destinacija puno brže od očekivanog
- Razvitak društva digitalnih nomada je ključan korak u daljnjem razvoju
- Pozitivno i poduzetničko stanje uma digitalnih nomada će imati pozitivan utjecaj na stanje uma mladih poduzetnika u Hrvatskoj

- Zagreb je fundamentalno spreman za doček digitalnih nomada, sa osnovnim potrebama već zadovoljenim, ali tu se ne smije stati.

5.3. Turistička zajednica Grada Zagreba

Uz stranice Hrvatske turističke zajednice, Zagrebačka turistička zajednica također ima vlastitu stranicu koja promovira destinaciju Grada Zagreba kao savršene destinacije za buduća putovanja. Uz generalni opis i povijest grada, na njihovoj stranici se može naći svaki detalj događanja u gradu, od evenata, atrakcija, kulturnih baština do same geografije Zagreba, još postoji i plan putovanja gdje su sve informacije o smještajnim kapacitetima, samom dolasku i putovanju u gradu sa javnim prijevozom ili autom objašnjene do najmanjeg detalja.

Zaključak svega je da digitalni nomadi imaju više relevantnih i pouzdanih izvora informacija udaljeno samo par klikova mišem te da je organizacija na zavidnoj razini od samog početka i lakoća dostupnosti informacija sigurno ima pozitivan utjecaj na eventualne dolaske.

6. Porezni zakon i odredbe za digitalne nomade

Porezni zakon za digitalne nomade je već definiran u **Zakonu o strancima**. Digitalni nomadi kao entitet ne plaćaju poreze na dohodak u Hrvatskoj dok god nisu zaposleni u kompaniji koja ima sjedište u Hrvatskoj te svoj posao ne obavlja za područje Hrvatske. Takva odredba traje u cijelosti trajanja vize za digitalne nomade.[27]

Ukoliko digitalni nomad želi potražiti zaposlenje na području Hrvatske odredbe uspostavljene njegovom digitalnom vizom ne vrijede već se tumači po drugoj stavci Zakona o strancima te se treba prijaviti za radnu i boravišnu dozvole.[28]

Zdravstvena skrb za digitalne nomade je dostupna besplatno preko HZZO-a isto kao i za trajne rezidente RH. Dokaz koji to potvrđuje je viza izdana u svrhu privremenog boravišta za digitalne nomade. Također, digitalni nomad nije obvezan prihvatiti ovakav oblik zdravstvene skrbi te ima punu slobodu odbiti zdravstveno osiguranje, u kojem slučaju sve troškove liječenja ako do njega dođe snosi sam.

Ukoliko digitalni nomad ne dolazi sam, odnosno želi sa sobom povesti dijete, to mu je dopušteno te ima tri opcije. Ukoliko želi dijete registrirati u lokalnu školu, 70-satni tečaj hrvatskog jezika će biti omogućen radi lakše integracije u lokalnu jedinicu. Alternativna opcija je upisati dijete u neke škole bazirane na stranom jeziku, a velika većina tih škola je bazirana u Zagrebu što se može smatrati velikom prodajnom prednošću za specifičnu demografsku skupinu digitalnih nomada. Treća opcija uključuje online školovanje u matičnoj državi te u tom slučaju potvrda se treba dostaviti ministarstvu obrazovanja u procesu prijave za digitalnu vizu.

7. Zaključak

Digitalni nomadi na tržištu rada su sa svakim istraživanjem sve zastupljeniji i taj trend ne pokazuje indikacije usporavanja. U jeku pandemije kada se većina kompanija prebacila na rad od kuće, ljudima je prikazan benefit "slobode" digitalnih nomada te zasigurno nakon kraja globalne krize broj će skočiti u dosada nezapamćene visine, iako, procjene se moraju ublažiti s obzirom na sve veći broj kompanija koje prilagođavaju svoje modele rada na trodnevni rad iz ureda. Kao budućnost smještajnih kapaciteta digitalnih nomada sa sigurnošću se može istaknuti dijeljenje životne prostore s uredskim prostorijama te je vidljivo da su određene kompanije već prepoznale potencijal takvog tržišta. U današnjim najpopularnijim destinacijama za digitalne nomade vidljiva su dva glavna trenda. U metropolama i gradovima najbitnija je infrastruktura, brzina interneta i povezanost sa novonastalom 5G mrežom, dok je u zemljama trećeg svijeta sa siromašnijom infrastrukturom vidljiva kompletna prilagodba cijelih sela i naselja potrebama digitalnih nomada kako bi mogli konkurirati metropolama. Kao jedan od glavnih rivala Zagrebu, Lisabon se profilirao kao jedna od najboljih destinacija za digitalne nomade te bi Zagreb po mnogočemu mogao prekopirati infrastrukturnu sliku Lisabona. Što se grada Zagreba tiče, i cijele države, preliminarni koraci za dolazak digitalnih nomada povučeni su pravovremeno i efektivno. Uvođenje digitalnih viza za nomade je kao primarni utjecaj na dolazak podigla posjete za 200%, uz šarm grada koji već postoji te je Zagreb već sada 25. na ljestvici popularnosti destinacija kod digitalnih nomada. Smještajnih kapaciteta ne manjka te iznimna konkurentska prednost je kvalitetna infrastruktura prometa te povezanosti sa drugim destinacijama, koja profilira grad Zagreb kao potencijalnu top destinaciju u Europi za digitalne nomade u budućnosti. Uz najvećeg rivala Lisabon, koji ima nešto blaže kriterije za dobivanje digitalne vize, ali je skuplji za život nije nemoguće se uzdignuti i na broj jedan destinaciju za digitalne nomade u Europi. Najveći benefiti su naravno potrošnja nomada u spomenutoj destinaciji te pozitivan utjecaj na ekonomiju, ali ne smije se ni umanjiti pozitivan utjecaj na nadolazeće generacije sa poduzetničkog stajališta. Nažalost, cijela infrastruktura internetske povezanosti u Hrvatskoj nije povoljna, štoviše, poražavajuća je. Dok neke zemlje u EU uvode 5G kroz cijelu državu, Hrvatska i dalje na svojim teritorijima ima velikih problema uopće uspostaviti povezanost te uz činjenicu da ima najsporiji, a najskuplji internet izgleda vrlo nepovoljno i neuvjerljivo za dolazak digitalnih nomada sa aspekta internetske povezanosti.

Slijedeći koraci koje Zagreb mora poduzeti ako želi održati svoju stečenu reputaciju u kratkom vremenu ili se još i uzdignuti su izgradnja društva i osebujne kulture oko digitalnih nomada. Infrastrukturno, preliminarni fundamentalni zahtjevi su svi ispunjeni. U budućnosti će se trebati pripremiti na masovniji dolazak nomada što zahtijeva izgradnju više centara za nomade poput dijeljenih ureda sa raznovrsnom ponudom aktivnosti te konačno izgraditi i kampus za nomade ili kulturni centar gdje se nalazi sve što bi jedan nomad mogao tražiti.

Također, inicijativa pametnog grada i definirana strategija oko takvog projekta služi kao jedan veliki motivator i pravo usmjerenje za daljnje poslovanje i nikako se ne smije ignorirati. Barcelona kao najbolji pametni grad u svijetu osim što štedi svojim inovacijama novac iz proračuna, olakšava ljudima život te ju to automatski čini optimalnim kandidatom za život digitalnih nomada. Sa aspekta dostupnosti informacija, Zagreb i Hrvatska su se pobrinuli da niti jedno pitanje ne ostane neodgovoreno. Sa više internetskih stranica te podružnih ureda u nekima od najvećih emitivnih država, informacije su dostupne svima i na svakom koraku, na više jezika.

Zagreb je doživio fantastičan start te situacija izgleda iznimno obećavajuće. Dugoročni uspjeh zahtijeva konstantno ulaganje u infrastrukturu, kao i u kulturni i društveni aspekt. Za kraj, definitivno se može reći da ima razloga za optimizam i veselje u budućnosti te se sa velikim očekivanjima korača prema slijedećoj fazi.

Popis navoda (citata) i izvora podataka

[1]Hayes A. 2021. Digital Nomad, dostupno na https://www.investopedia.com/terms/d/digital-nomad.asp
[2]Gig economy, dostupno na https://www.investopedia.com/terms/g/gig-economy.asp
[3]Kanze T. 2021. Digital nomad statistics and future projections (infographic) , dostupno na https://nomadific.com/digital-nomad-statistics/
[4]Ibid.
[5]Weiler Reynolds B. , FlexJobs Digital Nomad Survey : Insights into the Remote Lifestlye, dostupno na https://www.flexjobs.com/blog/post/flexjobs-digital-nomad-survey-insights-remote-lifestyle/
[6] Kanze T. 2021., Op.cit.
[7]Bloom N. 2020. , The bright future of working from home, dostupno na https://siepr.stanford.edu/research/publications/bright-future-working-home
[8]MBO partners, The state of independence in America 2020. , dostupno na https://info.mbopartners.com/rs/mbo/images/MBO_Partners_State_of_Independence_2020_Report.pdf
[9]Facebook remote working plan extended to all staff for long term, dostupno na https://www.bbc.com/news/technology-57425636
[10]Miller L. 2021. , Co-living as a Rising Trend for Digital Nomads Around the Globe, dostupno na https://nomadific.com/coliving-as-a-rising-trend/
[11]The Ultimate List of Co-living Spaces – What we Learned Scraping Co-living Space Directories, dostupno na https://www.managedbykin.com/coliving-list
[12]Kanze T. 2021., Op.cit.
[13]Ibid.
[14]Carlos 2021. , 63 surprising Digital nomad statistics in 2021. dostupno na https://abrotherabroad.com/digital-nomad-statistics/#HOW-THE-WORLD-IS-ADAPTING-TO-DIGITAL-NOMADS
[15]Canggu Bali : The ultimate digital nomad guide, dostupno na https://sampriestley.com/canggu-bali-digital-nomad-guide/
[16]Rae Lambert D. 2021 , The best places in Portugal for digital nomads, dostupno na https://www.traveloffpath.com/the-best-places-in-portugal-for-digital-nomads/
[17]Jan de Jong; Dutch enterpreneur – re-vamping industries in Croatia, dostupno na https://leapsummit.com/speaker/jan-de-jong/
[18]Bradbury P. 2021. Zagreb,Split attracting more digital nomads than Prague, Krakow, Budapest , dostupno na https://www.total-croatia-news.com/digital-nomads-in-croatia/55881-zagreb-split-digital-nomads
[19]Tsentserensky, S. (2021.), This 35-year-old left the U.S. for Croatia: 'I live on $47 a day — here's a look at how I spend my time', preuzeto 01.09.2021. s https://www.cnbc.com/2021/08/21/this-35-year-old-expat-lives-in-croatia-on-1424-per-month-heres-a-look-at-his-typical-day.html
[20]Europska Komisija, 2021., Budućnost u kojoj živimo: pametni gradovi, dostupno na https://ec.europa.eu/croatia/future_we_live_in_smart_city_hr
[21]Grad Zagreb, Gradski ured za gospodarstvo, energetiku i zaštitu okoliša, 2019., Zagreb – Grad Budućnosti, preuzeto sa https://eko.zagreb.hr/UserDocsImages/arhiva/slike/smart%20city/Zagreb_Grad%20budu%C4%87nosti_Okvirna_strategija_pametnog_grada_Zagreba_Zagreb_Smart_City_sa%C5%BEetak.pdf

[22]Grad Zagreb – Službene stranice, 2021., 7. Konferencija Smart Cities 2021., dostupno na https://www.zagreb.hr/7-konferencija-smart-cities-2021/170943
[23]Akamai, 2021., Q1 2017 State of the Internet / Connectivity Report, dostupno na https://content.akamai.com/gl-en-pg9135-q1-soti-connectivity.html?_ga=2.124673357.699473149.1625492279-420640634.1624043179&
[24]Glas Istre, 2021., NAJVEĆI VODIČ KROZ 5G: U Hrvatskoj ćemo imati 100 milijuna spojenih uređaja, evo kako će nam sve koristiti gigabitna mreža, dostupno na https://www.glasistre.hr/tehnologija/najveci-vodic-kroz-5g-u-hrvatskoj-cemo-imati-100-milijuna-spojenih-uredaja-evo-kako-ce-nam-sve-koristiti-gigabitna-mreza-741285
[25]Zagreb Digital Nomad Week wins best sustainability, crossover events at Conventa 2021, dostupno na https://dnacroatia.com/zagreb-digital-nomad-week-wins-best-sustainability-crossover-events-at-conventa-2021/
[26]Zagreb Digital Nomad Week 2021 : 5 Key Takeaways, dostupno na https://www.total-croatia-news.com/editorial/54174-zagreb-digital-nomad-week-2021
[27]Digitalni nomadi RRIF, dostupno na https://www.rrif.hr/digitalni_nomadi-1917-vijest/
[28]Privremeni boravak u svrhu boravka digitalnih nomada, dostupno na https://mup.gov.hr/gradjani-281562/moji-dokumenti-281563/stranci-333/privremeni-boravak-u-svrhu-boravka-digitalnih-nomada/286832

Popis literature

1. Akamai, 2021., Q1 2017 State of the Internet / Connectivity Report, dostupno na https://content.akamai.com/gl-en-pg9135-q1-soti-connectivity.html?_ga=2.124673357.699473149.1625492279-420640634.1624043179&
2. Bloom N. 2020. , The bright future of working from home, dostupno na https://siepr.stanford.edu/research/publications/bright-future-working-home
3. Bosilj Vukšić, V., Ćurko, K., Jalović, B., Milanović Glavan, Lj., et.al., (2020.), *Osnove poslovne informatike*, Zagreb: Ekonomski fakultet-Zagreb
4. Bradbury P. 2021. Zagreb,Split attracting more digital nomads than Prague, Krakow, Budapest , dostupno na https://www.total-croatia-news.com/digital-nomads-in-croatia/55881-zagreb-split-digital-nomads
5. Canggu Bali : The ultimate digital nomad guide, dostupno na https://sampriestley.com/canggu-bali-digital-nomad-guide/
6. Carlos 2021. , 63 surprising Digital nomad statistics in 2021. dostupno na https://abrotherabroad.com/digital-nomad-statistics/#HOW-THE-WORLD-IS-ADAPTING-TO-DIGITAL-NOMADS
7. Cowork Cafe Lisbon, dostupno na https://outsitecoworkcafe.com/#lisbon
8. Croatia, your new office! , dostupno na https://croatia.hr/en-GB/travel-info/croatia-your-new-office
9. de Jong J., Dutch enterpreneur – re-vamping industries in Croatia, dostupno na https://leapsummit.com/speaker/jan-de-jong/
10. Digitalni nomadi RRIF, dostupno na https://www.rrif.hr/digitalni_nomadi-1917-vijest/
11. Europska Komisija, 2021., Budućnost u kojoj živimo: pametni gradovi, dostupno na https://ec.europa.eu/croatia/future_we_live_in_smart_city_hr
12. Facebook remote working plan extended to all staff for long term, dostupno na https://www.bbc.com/news/technology-57425636
13. Gig economy, dostupno na https://www.investopedia.com/terms/g/gig-economy.asp
14. Glas Istre, 2021., NAJVEĆI VODIČ KROZ 5G: U Hrvatskoj ćemo imati 100 milijuna spojenih uređaja, evo kako će nam sve koristiti gigabitna mreža, dostupno na https://www.glasistre.hr/tehnologija/najveci-vodic-kroz-5g-u-hrvatskoj-cemo-

imati-100-milijuna-spojenih-uredaja-evo-kako-ce-nam-sve-koristiti-gigabitna-mreza-741285

15. Grad Zagreb – Službene stranice, 2021., 7. Konferencija Smart Cities 2021., dostupno na https://www.zagreb.hr/7-konferencija-smart-cities-2021/170943
16. Grad Zagreb, Gradski ured za gospodarstvo, energetiku i zaštitu okoliša, 2019., Zagreb – Grad Budućnosti, preuzeto sa https://eko.zagreb.hr/UserDocsImages/arhiva/slike/smart%20city/Zagreb_Grad%20budu%C4%87nosti_Okvirna_strategija_pametnog_grada_Zagreba_Zagreb_Smart_City_sa%C5%BEetak.pdf
17. Hayes A. 2021. Digital Nomad, dostupno na https://www.investopedia.com/terms/d/digital-nomad.asp
18. Journal of Development Economics and Finance, Vol 1 no.1, pp 1-16; Digital nomads tourism in Bali, dostupno na http://arfjournals.com/abstract/99244_1.pdf
19. Kanze T. 2021. Digital nomad statistics and future projections (infographic) , dostupno na https://nomadific.com/digital-nomad-statistics/
20. Laslavić Ž. 2021. Digitalni nomadi traže autentične destinacije, a onda svojim zajednicama tu autentičnost ubijaju, dostupno na https://lider.media/poslovna-scena/hrvatska/digitalni-nomadi-traze-autenticne-destinacije-a-onda-svojim-zajednicama-tu-autenticnost-ubijaju-137380
21. Linkedin, Digital Nomad Association Croatia, dostupno na https://www.linkedin.com/company/digital-nomad-association-croatia/
22. Linkedin, Jan de Jong, dostupno na https://hr.linkedin.com/in/jan-de-jong-adria
23. MBO partners, The state of independence in America 2020. , dostupno na https://info.mbopartners.com/rs/mbo/images/MBO_Partners_State_of_Independence_2020_Report.pdf
24. Međunarodna zračna luka Zagreb, dostupno na https://www.zagreb-airport.hr/putnici/informacije-o-letovima/zrakoplovni-prijevoznici/61
25. Miller L. 2021. , Co-living as a Rising Trend for Digital Nomads Around the Globe, dostupno na https://nomadific.com/coliving-as-a-rising-trend/
26. Pejić Bach, M., Varga, M., Srića, V., Spremić, M., et. al., (2016.), *Informacijski sustavi u poslovanju*, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet Zagreb

27. Pezo S. , Digitalni nomadi i porezni tretman njihovih primitaka u RH, *Financije, pravo i* porezi br. 04/21, dostupno na https://www.teb.hr/novosti/2021/digitalni-nomadi-i-porezni-tretman-njihovih-primitaka-u-rh/
28. Porezna uprava RH, dostupno na https://www.porezna-uprava.hr/en/Pages/default.aspx
29. Privremeni boravak u svrhu boravka digitalnih nomada, dostupno na https://mup.gov.hr/gradjani-281562/moji-dokumenti-281563/stranci-333/privremeni-boravak-u-svrhu-boravka-digitalnih-nomada/286832
30. Rae Lambert D. 2021 , The best places in Portugal for digital nomads, dostupno na https://www.traveloffpath.com/the-best-places-in-portugal-for-digital-nomads/
31. The Ultimate List of Co-living Spaces – What we Learned Scraping Co-living Space Directories, dostupno na https://www.managedbykin.com/coliving-list
32. This 35-year-old left the U.S. for Croatia: "I live on $47 a day – here's a look at how I spend my time, dostupno na https://www.cnbc.com/2021/08/21/this-35-year-old-expat-lives-in-croatia-on-1424-per-month-heres-a-look-at-his-typical-day.html
33. Turistička zajednica grada Zagreba, dostupno na https://www.infozagreb.hr/&lang=en
34. Weiler Reynolds B. , FlexJobs Digital Nomad Survey : Insights into the Remote Lifestlye, dostupno na : https://www.flexjobs.com/blog/post/flexjobs-digital-nomad-survey-insights-remote-lifestyle/
35. Zagreb Digital Nomad Week 2021 : 5 Key Takeaways, dostupno na https://www.total-croatia-news.com/editorial/54174-zagreb-digital-nomad-week-2021
36. Zagreb Digital Nomad Week 2021 : Final program, register now! , dostupno na https://www.total-croatia-news.com/digital-nomads-in-croatia/53954-zagreb-digital-nomad-week-2021
37. Zagreb Digital Nomad Week wins best sustainability, crossover events at Conventa 2021, dostupno na https://dnacroatia.com/zagreb-digital-nomad-week-wins-best-sustainability-crossover-events-at-conventa-2021/
38. ZET – javni prijevoz u Zagrebu, dostupno na https://www.zet.hr/usluge/7

Popis tablica

Tablica 1 Lista zemalja sa uvedenom vizom i njihovo trajanje 10
Tablica 2 Lista zemalja sa vizom za strance i njihovo trajanje 11
Tablica 3 Unutargradski prijevoz i broj linija 24

Popis slika

Slika 1 Cijene zajedničkih životnih prostora u svijetu 8
Slika 2 Podjela grada Canggu po cjenovnom rangu smještaja 12
Slika 3 Ponuda nomadskog centra u gradu Canggu 13
Slika 4 Vrste pretplate u Outsite dijeljenom poslovnom uredu 14
Slika 5 Jan de Jong 16
Slika 6 Tablica posjeta digitalnih nomada u ciljane gradove 18
Slika 7 Zagreb Smart City točke fokusa 20
Slika 8 Karta zemalja koje su uspješno uvele 5G mrežu 22
Slika 9 Infrastrukturna karta T-mobile internetske povezanosti u Hrvatskoj 22
Slika 10 Izgled stranice za pomoć nomadima na službenim stranicama HTZ-a 25
Slika 11 Linkovi, lokacije i preusmjerenja na fizičke urede u navedenim državama ... 26
Slika 12 Područja fokusa DNA 27
Slika 13 Glavni promotivni letak za Zagreb digital nomad week 2021. 28

Životopis studenta

DAMJAN BANIĆ

Sales specialist

PROFILE

Sales specialist with more than 10 years of experience in direct sales,
-Bartending for some of the most prestigious bars in Croatia
- Account manager for a CFD stock trading firm
-Field sales agent for 4 phone and internet companie



ALEJA POMORACA 15, ZAGREB

DBANIC992@GMAIL.COM

WWW.LINKEDIN.COM/IN/DAMJAN-BANIĆ/

+385 91 229 1292

EDUCATION

Bacc. oec. Tourism
Economics faculty Zagreb - Tourism specialization 2018.-2021.

Digital marketing specialization
Coursera - University of Illinois 2020.

Lavazza coffe - The art of espresso
Costa coffee certificate of knowledge
Badel masterclass - Cocktails and Spirits

SKILLS

DRIVERS LICENCE B

MICROSOFT WORD

POWERPOINT

CANVA

DIGITAL MARKETING

EXPERTISE

SALES

ENGLISH LANGUAGE

BUDGETING

REPORT WRITING

BARTENDING/COFFEE MAKING

EXPERIENCE

COCA-COLA HBC

REGION EAST

8.2019. - 2.2021.

- Business developer
- Conduct day-to-day meetings, meeting customer needs,lead negotiations and determine marketing investments
- Managed a 20% growth in my given terrain in 6 months
- Expanded the customer list by 15%
- Grew by 12 points in the company success criteria coefficient

BAR MANAGER

MULTIPLE PLACES

CROATIA

2009.-2019.

- **Caffe bar "Drinx"**
- Accomplished a 40% increase in traffic in 5 months
- Increased weekend revenue by 300%
- **Del Mar hotel Banjole Pula 4***
- -Increased revenue by 15% in 3 months
- - Successfuly implemented events and game nights into the schedule